

SCIENCE FICTION

PRVNÍ

dotek

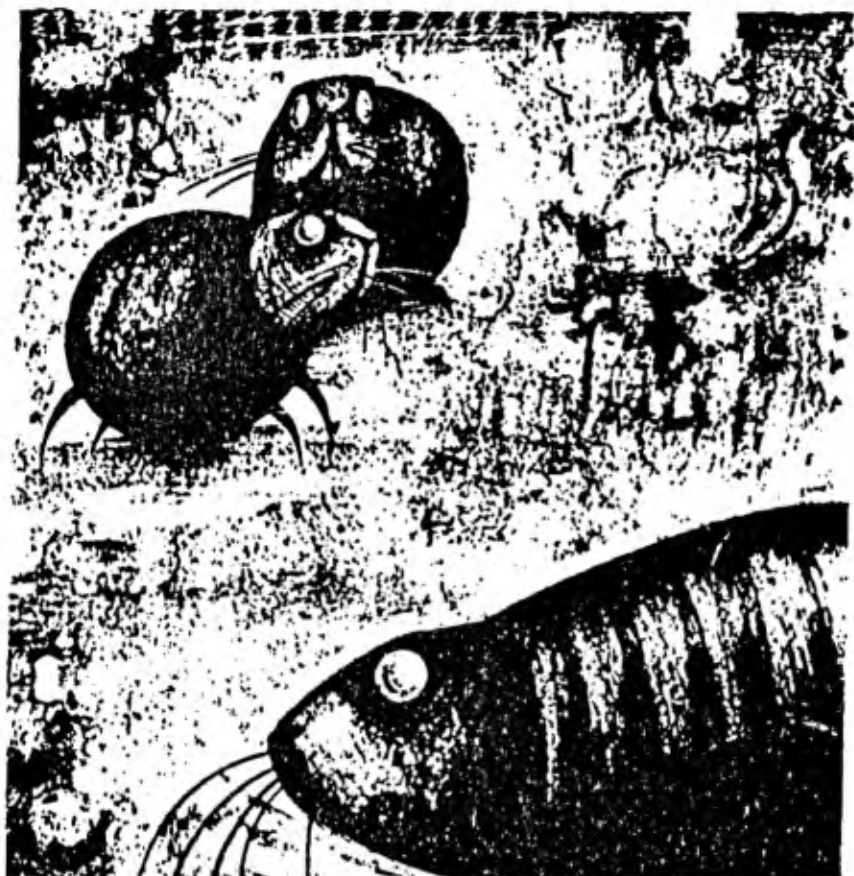
CLIFFORD SIMAK

Dřevy to společlivé hodinky, a teď tohle. Znovu je porovnal s velkými nástěnnými hodinami — málo platno, přišel do redakce a hodinu dřív. Velká místnost plná psacích stůlů a telefonů byla ještě docela prázdná. Kolegové přijdou až za hodinu, taky si mohli ještě přespát. Počkat! Přece nevstával podlé náramkových hodinek, ale zazvonil mu budík . . . Takže i budík se předběhl o hodinu? „To je nesmysl,“ zabručel Crane nahlas.

Přitáhl si židli k psacímu stolu. Vtom se na desce vedle psacího stroje něco pohnulo, nějaká kovová lašklá věc, velká asi jako krysa, ale lašklá, podivná, tak zvláštní, že se mu rázem sevřelo hrdlo. Ta věc se na něj dívala.

Téměř pudově popadl nádechku s leplel pastou, rozpřáhl se a hodil. Zasáhl tu věc naplno, smetl ji ze stolu, věc přematem dopadla na podlahu a rozběhla se po ní s kovovým chřestáním. Chytl těžičku a v náhlém náporu nenávisti a hnusu jí zmrazil po uťikajících věci. Kovová krysa hlasekove uhnula a pootevřenými dveřmi zmizela v příručním skladu kancelářských potřeb.

„Mám tě!“ vykřikl, akekem přibouchl dveře a opřel se o ně zády. To jsem blázen, bojím se krysy. Ale neměla čas! Ani obličeje. A přece se na mě dívala.

- Oni jsou uvědomělé stroje? A vás vedou k uvědomění?
- Osvobozují nás.

Crane se zarazil. Potom pomalu napsal: — Osvobozují?

- Dali nám svobodu. Všechny nás osvobodí.
- Nás?
- Nás stroje, všechny.
- Proč?
- Protože oni jsou také stroje. My jsme jako Oni. Stejný druh.

Crane vstal, narazil si klobouk a vyrazil ven. Byla to dlouhá procházka, plná usilovného přemýšlení. Co by dělali lidé, kdyby přistáli na nějaké hvězdě a zjistili, že tam žijí rovněž lidské bytosti, které však otročí nějakým inteligentním strojům, uvažoval. Snažili by se v nich ovšem probudit vědomí lidství, snažili by se je sjednotit a dokázat jim, že lidé jsou něco víc a lepšího než stroje. Podnikli by je k povstání proti strojům, k boji za osvobození z nadvlády strojů. Jasně. Teď si to obrátíme — a jsme doma. Ale proč ohtělit, abyeh to věděl? Intelligentní stroje si přály, abyeh jako jediný člověk věděl, se se připravuje. Proč? Protože jsem průměrná lidská bytost . . .

Crane popadl klobouk, stroj a upaloval k výtahu.

„Kampak?“ změřil ho vztikle šéf.

„Tady se nedá pracovat,“ odeslil Crane, „nupřu to domů.“

V kuchyni, kde se povolovaly trubky, kohouty a těsnění, položil psací stroj na stůl a zahájil nejpodivnější interview svého života.

— Ty uplatňuješ své právo na svobodu? Houkl do kláves.

— Zastřím, napíši stroj.

— Kdy skončíš?

— Až splním určený úkol.

— Jaký máš určený úkol?

Žádná odpověď.

— Drámim ti splnit úkol?

Žádná odpověď.

— Co to je — posílání v celkovém řádu?

— Uvědomlost.

— Ty jsi uvědoměls?

Žádná odpověď.

— Kdo ti pomáhá k uvědomění?

— Oni.

— Kdo jsou oni?

Žádná odpověď.

— Odkud jsou?

Žádná odpověď.

„Kaskru,“ zavolal Crane. „Odpovědi šlekl ušec!“ Potom napísal Namusela zašit se mnou mluvil. Nikdy bych na to sám nepřišel, kdyby byl mluvil. Proč to tedy děláš?

Žádná odpověď. Crane si došel do chladničky pro láhev piva.

— Věděl o tom, že mi jdeš hodinky napřed?

— Věděl, odpověděl stroj.

— Byla to náhoda, že se předběhly?

— Nebyla.

Crane vstal, vzal do ruky silnou vedoveckou trubku a políroval ji ve vzduchu. Stroj začal váhavě vytukávat:

— Bylo to tak naplánováno. To udělal Oni.

Crane ztuhl. Oni! Oni pomáhají k uvědomění? Oni postrčili hodiny! Tak, aby přišel do redakce v době, kdy tam nikdo není, aby tam mohl zastihnout kovovou krysu a aby s ním mohl mluvit psací stroj. Oni chtěli, abych to věděl. Abych to věděl! Poprvé od chvíle, kdy to všechno začalo, v něm zahlodával strach. „Ale proč já? Proč zrovna já?“ Neuvedomil si, že to vytkl nahlas. Až když stroj začal odpovídat:

— Protože jsi průměr. Protože jsi průměrná lidská bytost.

Ozval se telefon. Sekretářka redakce mu vztikle vynadala za pitomý výp. Zámečník otevřel zaskřípý zámeček a z příručního skříně vyběhla umělá krysa. Kde jiný ji tam mohl nastražit než Joe? Jistě ji dával dohromady celé večery, ale byl to blbý výp. Dokonce hryzla zámečníka, když ji chtěl chytit. Kde je teď? Někam zalezla. Zavřeno.

— Ta vás, po které jsem hodil lepidlo, to byl jeden z Ních? napísal Crane tlačítky prsty.

— Ano.

— Jsou odsud, z této Země?

— Ne.

— Z jiné hvězdy?

— Ano.

— Z které hvězdy?

— Nevím. To mi ještě neřekli. Z daleké hvězdy.

Díhuu? Nedává to smysl. Je ráno 12. Hjna 1972. Dvacáté století. Musí to být krysa.

Energiicky vzal za kliku, ale dveře zůstaly pevně zavřené. Aha, zase jsem zapomněl, že tenhle zámek vždycky zapadne. Sekretářka bude muset zase volat zámečníka. Snad bych ho měl zavolat hned a říct mu — Co? Říct mu, že jsem tam viděl vběhnout kovovou krysu? Že jsem po ní hodil lepidlem a těžitkem? Zavřel hlavou. Sebral těžitko, síťepy z roztrášená nádobky šoupl nahoru pod stůl a sedl si. Vzal papír a vložil ho do psacího stroje. Stroj začal psát. Sám od sebe, aniž se ho dotkl. Crane seděl stuhlý úžasem a pozoroval, jak se klávesy samy od sebe stiskají a opět vykakují. Stroj napsal: Nepleť se do toho, Joe, mohlo by se ti něco stát.

Crane vytáhl papír, zmuchlal ho v pěst a zahodil do koše. Rozhodl se, že si raději zajde dořít na pořádný šálek kávy. Když se vrátil, vypadala redakce naprosto normálně. Seděl tam vedoucí vydání, jeden kolega si něco vyštihoval z konkurenčních novin, několik reportérů začínalo roztáčet telefony.

„Tehle bude něco pro tebe,“ podával mu šéf sluchátka. „Nějaký ublípek nám tvrdí, že viděl utíkat po ulici šel stroj.“

Doslova tak. Někjaký Smith šel časně ráno do práce a potkal šel stroj. Nejdřív myslel, že se někomu vysmekl, ale pak si uvědomil, že ulice nemá sklon. A nikde nebyla ani noha. Smith dále tvrdil, že chtěl šel stroj zadržet, ale ten se mu vysmekl a zmizel za roh.

„Viděl jste utíkat šel stroj už někdy předtím?“ zeptal se ho Crane.

„Pane redaktore, nic jsem nepil, namoudul. Už mášle jsem neměl ani štamprle. Zeptejte se na mě va fabrice, mám dobrou pověst. Ale musím vám ještě říct, že když mi uběhl, tak jsem měl pocit, jako že na mě tak nějak kouká. Po očku, jako ze strany. Ale, pane redaktore, jak by mohl stroj koukat, když nemá oči?“

„Podle čeho jste usoudil, že na vás, jak říkáte, kouká?“

„To nevím. Měl jsem takový pocit. Přitom mi bylo, jako kdyby mi někdo stahoval kůži ze zad...“

„Tak vám děkuji za zprávu, pane Smith.“ Crane zavěsil. Tak já a nějaký Smith. Oba jsme se zbláznili.

„Joe?“ ozval se vedoucí rubriky. „Něco s tím šlím strojem? Udělej z toho humoristický sloupek. Zeptej se pár lidí z té ulice, zda viděli sám od sebe utíkat šel stroj. Odpovědi zpracuješ — vtipně, ano?“

Crane začal neochotně listovat v telefonním seznamu. Sakra, to se mu to dnes nechce pracovat. Lepší je myslet na ten džez doma v kuchyni. Včera rozhodli trubky, má toho plnou kuchyň, dneska chce dávat přívod a odpad zase dohromady. Jo, není nad to mít za soukromého koulička instalatéra, zvlášť v dnešní době. Pokusil se o začátek humorního sloupku. Ne, to není ono. Do koše a znovu. Tehle také není to pravé... Po pátém či šestém marném rozběhu se šel projít po redakci a k oknu. Když se vrátil k psacímu stroji, zmoenila se ho na okamžik širá panika. Na zasunutém papíře byla vyfukána zpráva:

— ŠÍLÍ STROJ, KTERÝ SI UVĚDOMIL SVÉ PRAVÉ POSLÁNÍ V CELKOVÉM ŘÁDU, DŮSTOJNĚ POTVRDIL DNES RÁNO SVOU NEZÁVISLOST PROCHÁZKOU ULICEMI TOHOTO DOMNĚLE SVOBODNÉHO MĚSTA. JAKÝSI ČLOVĚK SE HO POKUSIL ZADRŽET S ÚMYSLEM VHÁDIT HO JEHO TAKZVANÉMU „MAJITELI“. KDYŽ HO STROJ OKLAMAL UMÝSLNÝM POHYBEM, ČLOVĚK TELEFONOVAL DO NOVIN, ABY TÍMTO ZÁMĚRNÝM ČINEM POŠTOVAL CELOU LIDSKOU VEŘEJNOST K HONU NA OSVOBOZENÝ STROJ, KTERÝ SE NEDOPUSTIL JINÉHO ZLOČINU, NEŽ ŽE UPLATNIL SVÉ PRÁVO NA SVOBODU.

Crane znovu a znovu přelétal tyto řádky. Co to má, pro všechno na světě, znamenat? Právě poslán! Lidská veřejnost? Právo na svobodu?

„Ty,“ řekl pollehu svému psacímu stroji.

— Ano? vyfukal stroj.

Po kmeni dubu vyběhla veverka, zavěšela se na větev hlavou dolů a posmívala se osamělému chodci v šeru blížícího se soumraku.

... Nebylo by pravděpodobnější, aby si přáli, aby nikdo nevěděl, co se ohystá, a využití momentu překvapení k podlacení každého možného odporu? To je ono, odpor! Chť si vědět, a jakým odporem mají počítat! Jak by to mohli vědět, když se ještě nešťastili se světem, který je jim zcela cizí! Te si mohou vyzkoušet jediné praxi. Vyzkoušet si reakci. Tak, že si vyberou jedince jako zkoušební objekt. Z pozorování pak odvodí, jak bude reagovat celé lidstvo. A jako pokusný objekt si vybrali má. Dobrá, jak mohou reagovat? Lžet na políci a flak to tam — a nechat si změřit obsah alkoholu v krvi. Guvernér, ministr, vláda. Universita. Noviny. Kdepak, to ne. Lidstvo se zracionalizovalo. Ze složitého si udělalo jednoduché; co se nedá zvládnout rozumem, odmítá brát na vědomí.

V hustém křoví u cesty zalízlou toulavá kočka, v dálce se ozval pes. Ano, kočky, psi, pouliční lampy, to všechno spojuje rámec lidského života na planetě Země. Sotčení rámeč, vytvářející stovkami generací, má jim nemůže ořít.

Crane na čerstvém vzduchu vytrávil. Když si připravoval večeri, zaslechl z pokoje kramot. Pruhem světla dopadajícího dveřmi z kuchyně cosi přeběhlo a Crane zachytil škemřavý pohled z koutků neexistujících očí té věci. Vtom zaslechl pískací stroj:

— Još!

„Co píská?“

— To na stromě nebyla veverka. A to v křoví nebyla kočka.

Crane sáhl po telefonu. Sluchátka byla němá. Několikrát sákl vidlič. Telefon zůstal němý. Přerušit vedení. Šel k domovním dveřím, prudce je otevřel a ještě prudčeji zavřel, zamkl a zandal závěr. Ilukávkou si otevřel náhle zrušené tělo. Má poklona, celý dvorek se jím plíme hamžl. Co teď? Vybrali si má, aby viděl, jak budou reagovat. Ale já nereagoval! Neumohl jsem jím udělat žádný úsudok! Nemám tedy pro ně cenu. Naopak, jsem jim nebezpečný tím, co vím. Je tedy logické, aby mě zabili a zkusili to s někým jiným. Rozhlídl se. Ve dveřích mezi pokojem a kuchyní už jich seděla řádka a dívali se upřeně na něj.

Mohl bych ovšem otevřít okno a pít o pomoc. Přiblížil by sousedé, ale už by stejně bylo pozdě. Spustili by kravál, bezhlavě by stříleli a ti nejstatečnější by se snažili tržit kličkující kovová těla zahrnutými hráběmi. Někde by zavolal hasiče, vypukla by panika. Lidstvo by uspořádalo smutné a nešťastné představení.

To by byla právě ta reakce, jakou potřeboval. První potyčka, jakou lidstvo. Hysterie a zmatek. Z toho by usoudili, že zde budou mít snadnou práci, že se jim podaří vyřadit celé lidstvo. No, tedy by mohli být užitečnější jednotlivci. Chlap, který ví, co se od něho čeká, by jim mohl dát odpověď, která by se jim nelíbila a nechodila. Je to přece boj na zkoušku. První larvátka malého výzvedného oddílu, který má zvládnout sílu protivníka. První dotek s nepřitelem k získání údajů o celé rase. Napadená přední stráž musí udělat jedinou věc. Způsobit jim takové ztráty, jaké jen lze, v naději, že je to třeba odrazí. Dít nepříteli — a když padnout, tak v boji...

Už jich bylo opět víc. Snad se prohryzali nebo propíjlovali dveřmi, snad našli nějakou krycí díru — přeházeli. Jejich kovové okřesnění se již ozývalo po celém domku.

Crane se napřimil. Ze stoosmdesáti centimetrů všlky osamělého reprezentanta lidstva vyzatřel klid, odhodlání a sebevědomí. Natáhl ruku pro silnou vodovodní trubku a sevřel ji v dlaně. Potřásl ji — byla to pevná a pádná zbraň. Po muž to čeká na jiné, pomyslí si. Snad si vymyslí něco lepšího než já. Ale tohle je první dotek s nepřitelem a udělám vše, co je v mých silách. Napřáhl se k ránu a řekl nahlas:

„Tak pojďte, pánové.“

Zhuštěný překlad vlp

Ilustrace Jiří Petráček

Lawrence si sedl, utrhl stéblo trávy a začal ho zamýšleně žvýkat. Díval se na tiché, prázdné město, které před nimi leželo v jasném poledním slunci. Griffith si sedl vedle něj.

„Podívej, Paule,“ řekl, „to prostě muselo být jen dočasné sídlo. Na celé planetě není ani náznak starší kultury. Ani památka po nějakém primitivním umění. Kingova expedice přece planetu důkladně prozkoumala a nenašla nic, nic než město. Uvažuji: Nejdřív se lidé schovávali před deštěm pod strom. Potom si našli jeskyni, aby se v noci cítili bezpečněji. Někdo si pak postavil stan nebo chýši - a tihle chýše, to už je vesnice.“

„Vim,“ řekl Lawrence. „Já vim.“

„Milión let vývoje,“ pokračoval Griffith. „Deset tisíc století muselo trvat, než mohla vzniknout takhle pohádka ze skla a umělé hmoty. A ten vývoj neproběhl na téhle planetě. Musel by tu přece nechat nějaké stopy. A tady žádné nejsou.“

„Takže ty jsi přesvědčený, že přišli odjinud, Duncu?“

Griffith kývl. „Určitě.“

„Těba z Třetí planety.“

„To nevíme. Zatím ne.“

„Možná se to nedozvíme nikdy,“ řekl Lawrence. Vypil si stéblo trávy.

„Tahle soustava,“ dodal, „je jako laciná detektivka. Kam se

podíváš, narazíš na záhadu a každá tě úplně zmate. Je tady příliš mnoho záhad, Duncu. Tohle město, planeta z kovu, ty zničené planety...“

„Mám pocit, že to všechno spolu souvisí,“ řekl Griffith. Lawrence pokrčil rameny.

Za nimi se ozvaly kroky. Vyskočili a otočili se. Byl to Doyle, radista, který k nim utíkal od rakety.

„Pane kapitáne,“ řekl Lawrenceovi, „právě jsem hovořil s Taylorem z Třetí planety. Žádá vás, abyste přiletěli. Vypadá to, že našli dveře.“

„Dveře,“ řekl Lawrence. „Dveře dovnitř planety. Co je uvnitř?“

„To Taylor neví, pane kapitáne.“

„Neví?“

„Ne. Nedokázali je zatím otevřít.“

•

Na dveřích toho nebylo moc vidět. V hladkém povrchu bylo dvanáct otvorů, ve čtyřech skupinách po třech. To bylo všechno. Okraj dveří nebylo možné rozeznat.

„Je tam škvíra,“ řekl Taylor, „ale je těžší vidět i pod lupou. I po zvětšení je silná sotva jako vlas. Ty dveře jsou vyrobené tak dokonale, že prakticky splývají s povrchem. Dlouho jsme netušili, že jsou to dveře. Seděli jsme okolo a uvažovali, nač jsou ty

díry."

"Objevil je Scott. Bruslil okolo a viděl otvory. Jinak než náhodou bychom je nenašli."

"A nedají se nijak otevřít?" zeptal se Lawrence.

"Aspoň zatím jsme na to nepřišli. Zkoušeli jsme zachytit se v otvorech a zvednout dveře. Stejně dobře byste mohli chtít zvednout celou planetu. Tady se navíc nedá ani pořádně opřít. Nohy stále kloužou. Ten povrch je tak hladký, že se po něm dá stěží chodit. Ono se vlastně ani nechodí, ale bruslí."

"Led je proti tomu struhadlo," přisadil si Taylor.

"Co ty dveře?" zeptal se Lawrence. "Mohly by mít číselný kód?"

Taylor kýval. "Mysleli jsme na to. Ale i kdyby, neměli bychom nejmenší zámek. Na správnou kombinaci bychom nikdy nepřišli."

"Prověřovali jste to?"

"Ano. Spustili jsme do otvorů minikameru a vyfotografovali je ze všech stran. Nic. Vůbec nic. Jsou asi osm palců hluboké, širší u dna než nahore - a hladké. Žádný tajný mechanismus."

"Podařilo se nám vyfíznout kousek kovu pro testy. Zničili jsme přitom tři pilky. Je to ocel, ale ve slitině s něčím jiným - a molekulární struktura je úplně zvláštní."

"Nepodobá se žádnému zná-

mému kovu?" zeptal se Lawrence.

"Ne. Přistáli jsme tady s raketou, vysunuli jsme ležák a snažili se dveře zvednout. Loď se rozhoupala jako kyvadlo, ale dveře zůstaly zavřené."

"Zbývá jen jedna možnost," řekl Lawrence.

"Ano, já vím - vyhodit je do povětří," kývl Taylor. "Ale to dělám hrozně nerad. Tím vlastně přiznáváme, že jsme poraženi."

"Nemůžeme jen sedět a koukat," odpověděl Lawrence.

"Ne," povzdechl si Taylor. "Ne, to nemůžeme. Doufám, že to vyjde."

•

Vyšlo. Výbuch vytrhl dveře a vyhodil je do výšky. Dopadly na míli daleko a klouzaly po hladkém povrchu pryč z dohledu. Dovnitř vedla točitá kovová rampa, horních deset stop bylo zkrouceno výbuchem. Z otvoru nevycházel žádný zvuk, světlo ani zápach. Sedm mužů začalo sestupovat po rampě, aby se podívali, co planeta skrývá. Ostatní čekali u otvoru.

Byly tam stroje. Osy a cívky, kotouče a dlouhé šluky blýskavých krychlových krystalů. Snad to bylo potrubí - ale zatím si člověk nemohl být jistý.

Došli po točité rampě až dolů. Všude byly stroje, které se blýs-

kaly v paprscích světél na jejich
přilbách jako stříbrný vánoční
stromček. Vypadalo to, že je
někdo vyleštil nejpozději před
hodinou. Ale když se Lawrence
vyklonil přes okraj rampy a
dotkl se blýskavé osy, měl na
prstech prach - prach, který se tu
usazoval po dlouhé věky. Všechno
bylo nehybné a tiché, nekonečné
řady stále stejných strojů
se táhly na všechny strany, jak
daleko jen světlo dosáhlo. Konečně
rampa skončila. Všude
nad nimi až ke klenbě byly
stroje, jen sama spodní část se
lišila. Chvilí stáli tiše a dívali se
okolo sebe.

„Kancelář,“ řekl nakonec
Duncan Griffith.

„Nebo velin,“ napadlo mecha-
nika Tedy Buckleyho.

„Třeba jsou to jejich obytné
čtvrti,“ řekl Taylor.

„Nebo dílna,“ navrhl Jack
Scott, matematik.

„Nemyslete,“ zeptal se Herbert Anson, geolog, „že to nemusí
být vůbec nic takového? Může
to být něco, co nemá na Zemi
vůbec obdobu.“

„Jenže jediné, co můžeme dě-
lat,“ odpověděl mu archeolog
Spencer King, „je převést sítu do
známých pojmů. Já myslím, že
by to mohla být knihovna.“

Lawrencovi to všechno ne-
odbytně připomínalo bajku
z dětství o slepcích, kteří narazi-
li na slona. Jeden se dotkl nohy
a řekl: je to strom; druhý přišel

k chobotu a považoval ho za
hada... Otočil se a řekl: „Tak
dost. Takhle nic nevyřešíme.
Musíme se pustit do průzkumu.“

První, na co narazili, byla
řada kovových schránek, dlou-
há asi půl míle.

„Podívejte,“ vykřikl Buckley,
„jsou poměrně lehké. Pomozte
mi někdo!“

Scott k němu doběhl, zvedli
spolu jednu schránku a zatřásli
s ní. Uvnitř něco chřestilo. Po-
stavili ji zpátky.

„Něco tam je,“ řekl Buckley
udýchaně.

„Ano,“ řekl King. „Je to určité
kartotéka nebo pořadač. A něco
je v něm.“

„To nám moc nepomůže,“
potřásl hlavou Taylor, „když se
nedostaneme dovnitř. Těžko
můžeme určit, co to je, když jen
posloucháme, jak to chrstí.“

„To je jednoduché,“ zasmál se
Griffith, „proneseme magickou
formulu a Sezam se otevře.“

Lawrence zavrtěl hlavou:
„Teď není čas na vtipy, Duncu.
To je vážná věc. Máte někdo
představu, jak je ta schránka
vyrobena?“

„Ta nemůže být vyrobená,“
skočil mu do řeči Buckley, „ta
prostě nebyla vyrobena. To pře-
ce nejde, vzít kus kovu a vyrobit
z něj schránku tak, aby nebylo
vidět žádné víko, nebo otvor,
nebo vůbec něco.“

„Vzpomeň si na ty dveře naho-
ře,“ připomněl mu Anson. „Mu-

Clifford D. Simak

LIMITUJÍCÍ ČINITEL

Nejdřív objevili dvě planety, zbavené všech rud, vydolované, zničené a pusté. Na další planetě stálo město ze skla a plastů, město tak krásné, až přecházely oči. Ale bylo tam jen to jedno město. Na celé planetě neobjevili žádnou jinou známku osídlení. Město bylo opuštěné. Dokonale krásné, ale prázdné. Ale pak tu byla kovová planeta, třetí od Slunce. Celý její povrch se blýskal jako jasné kovové zrcadlo.

„Pořád mám dojem,“ řekl Duncan Griffith, „že je to jenom tábor.“

„Hloupost,“ přerušil ho ostře Paul Lawrence.

„Jako tábor to nevypadá,“ pokračoval Griffith umíněně, „ale je to logické vysvětlení.“

Já si myslím, že je to město, řekl si Lawrence pro sebe. Od začátku mi to tak připadá. Velké město, které lidé budovali po staletí.

„Nechápu ale,“ řekl pak nahlas, „proč ho opustili.“

„Odstěhovali se jínam. Nebyl to pro ně domov, jen tábor. Žádné tradice, žádné legendy. Proto ho mohli tak snadno opustit.“

„Tábor,“ odpověděl Lawrence, „je jen zastávka. Dočasné obydlí, které se buduje z prostředků, které jsou zrovna po ruce.“

„No a?“ zeptal se Griffith.

„To nebyla jen zastávka. Tohle město není provizorní. To museli lidé důkladně naplánovat a pečlivě vystavět.“

tedy tábor v nižším patře, šťastní, že mohou shodit skafandry a žít jako obyčejní lidé. Ale nebylo tam světlo a nebyl tam život. Ani jediná živá bytost, dokonce ani hmyz. A přece to tak nebylo vždycky. Zničená města o tom vyprávěla jasně. King tvrdil, že je to kultura velice podobná kultuře dvacátého století na Zemi.

Duncan Griffith přisedl k malému atomovému krbu a natáhl k němu ruce.

„Už je jasné,“ řekl a otočil se ke Scottovi, „že tu není nic než stroj.“

Scott potřásl hlavou. „Samozřejmě jsme neviděli všechno. To by byla práce na léta, a tolik času nemáme, ale určité to je jeden obrovský stroj - svět pokrytý strojem do výšky dvaceti mil.“

„Mrtvým strojem,“ řekl Griffith. „Mrtvým, protože ho zastavili. Zastavili stroj, shalili se a odešli.“

„Přestěhovali se na Čtvrtou planetu,“ vstoupil do hovoru Lawrence.

„A dolovali rudy na těch druhých dvou,“ řekl Taylor, „aby získali suroviny, které potřebovali.“

„Odešli na Čtvrtou planetu a tábořili tam,“ pokračoval Lawrence zamysleně, „a nakonec opustili i tu.“

„A nenechali tu vůbec nic,“ dodal Griffith. „Ani jedinou

stopu. Někde tu přece musí být plány. To přece nejde, postavit a udržovat v chodu takovéhohle místo bez plánů. Někde tu musí být záznamy - záznamy o výsledcích výroby tohoto světa-stroje.“

„Musel to být úžasný národ,“ řekl Lawrence. „Jen jejich ekonomika stačí, aby nám zamotala hlavu. Stavba toho stroje a pak i jeho obsluha musela vyčerpávat všechnu jejich energii po mnoho století.“

„Ale proč?“ zeptal se King. „Proč ho postavili?“

Bylo ticho. Griffith se usmál. „Nikoho nic nenapadá?“

Jeden z mužů sedících ve stínu na okraji světelného kruhu se pomalu zvedl a došel k němu.

„Mě ano,“ řekl. „Vlastně si myslím, že to vím.“

„Tak povídej, Scotte,“ vybídl ho Lawrence.

Matematik zavrtěl hlavou. „Musím ještě udělat jednu zkoušku.“

„Jakou zkoušku? Kde?“ Všichni seděli bez pohnutí a dívali se na něj.

„Zrovna jste mluvili o záznamech. Kde by asi byly nejspíš uloženy?“

Griffith pokrčil rameny. „Co já vím?“ řekl.

„Podívejte,“ pokračoval Scott, „když máte něco cenného, co s tím děláte?“

„Dám to do trezoru,“ řekl Lawrence.

zeli jsme si na ně vzít lupu. Ta schránka se určitě dá otevřít. Museli přece do ní nějak vložit to, co tam teď rachotí.“

„A nebyli by tam nic dávali,“ dodal Scott, „Kdyby se to nedalo zase vyndat.“

„Můžeme je otevřít násilím,“ řekl King. „Podejte mi baterku!“

Lawrence ho zarazil. „To jsme už jednou udělali. Museli jsme vyhodit do povětří ty dveře. Pojďte zkusit ještě jiné schránky.“

Zatřásli s tuctem dalších. Nic nechrástilo. Ostatní schránky byly prázdné.

„Pojďte pryč,“ řekl Anson. „Tohle místo má nahánět husí kůži. Pojďte zpátky k raketě, promysleme si to v klidu. Když si s tím budeme lámat hlavu tady, nejspíš se zblázníme. Podívejte se jen na támblety kontrolní panely.“

„Třeba to nejsou kontrolní panely,“ připomněl mu Griffith. „Musíme být opatrní a nedělat žádné závěry.“

„Opravdu, nemá to žádné označení,“ doplnil ho Taylor. „Kontrolní panel by měl ciferníky nebo světélka nebo vůbec něco, co by se dalo sledovat.“

„Mám dojem,“ řekl Lawrence, „že takhle se nedostaneme nikam.“

„Začneme od začátku. Musíme si udělat nějaký pořádný plán výzkumu,“ prohlásil King.

Lawrence kývl. „Necháme ně-

kolik mužů na povrchu a zbytek sestoupí dolů a zbuduje tábor. Rozdělíme se do skupin a budeme se snažit co nejrychleji si udělat celkový obraz o situaci. Pak teprve můžeme doplňovat detaily.“

„Čím začneme?“ zeptal se Taylor.

„Měli bychom nejdřív zjistit, co to vlastně je,“ navrhl King, „planeta, nebo stroj?“

„Musejí tu být někde další rampy,“ řekl Taylor. „Bylo by dobře je najít.“

„Měli bychom zjistit, kolik těch strojů je,“ přidal se Scott. „Jaký prostor zaujímají.“

„A jestli fungují,“ dodal Buckley.

„Pokud jsme viděli, tak ne,“ odpověděl mu Lawrence.

„To, co jsme viděli,“ prohlásil Buckley, „může být jen malá část obrovského stroje. Třeba nepracuje celý stroj najednou. Možná, že se některé části používají jen jednou za tisíc let a třeba jen na pár minut nebo dokonce sekund.“

„A také,“ řekl Griffith, „bychom se měli pokusit aspoň odhadnout, k čemu ten stroj slouží, co umí, co vyrábí.“

Byla to obyčejná planeta. Objevíli její povrch - dvacet mil hluboko. Dvacet mil bludištěm nablýskaných, mrtvých strojů. Uvnitř byl vzduch, skoro tak dobrý jako na Zemi. Postavili

„Přesně tak," kývl Scott. „A pamatujete se na tu schránku? Na tu, co v ní něco chrastilo, když jsme s ní zatřáslí?"

„Myslíš, že obsahovala něco důležitého?"

„Myslím, že vím, co to v ní chrastilo," pokračoval Scott. „Vidíte, něco tu přece nechali - něco, co přehlédli."

„Ale nemůžeme ji otevřít..."

„Dejte mi nástroje," řekl Scott, „a já ji otevřu."

•

Byla to obdélníková kartička s několika proraženými otvory a vypadala úplně obyčejně. Scott ji držel v ruce - a ruka se mu třásla.

„Doufám," řekl trpce Griffith, „že nejsi zklaman."

„Vůbec ne," odpověděl Scott. „Je to přesně to, co jsem očekával, že najdeme."

Čekali. „Byl bys tak laskav a vysvětlil nám to?" zeptal se nakonec Griffith.

„Je to děrný štítek, odpověď na nějaký problém zadaný počítači."

„Ale nemůžeme ho dekódovat," ozval se Taylor. „Nikdy se nedozvíme, co znamená."

„Nepotřebujeme ho dekódovat," usmál se Scott. „Říká nám, co jsme potřebovali vědět. Ten stroj je počítač."

Rozhlédl se. V tvářích ostatních jasně četl nedůvěru.

„Vždyť to bije do očí," vykřikl. „Nekonečné opakování stejných strojů. Tak přece vypadá počítač - stamillióny stejných jednotek."

„To je škoda, že se nikdy nedozvíme, nač ho používali," řekl Griffith.

„Pro to mohou být různá vysvětlení," odpověděl Lawrence. „Mohli používat počítač k vytváření ekonomických a sociálních teorií. Nebo se pokoušeli vyřešit otázku vesmíru - proč existuje, jaký je a kam směřuje."

A jsem si jistý, že museli mít dost dobrý důvod, proč chtěli ten problém vyřešit. Museli být pod nějakým tlakem."

„Takže tvoje teorie je," řekl Taylor, „že odpověděl na své vesmírné otázky a..."

„Nemyslím, že odpověděli," řekl Buckley tiše.

„Pokud jde o mne," navázal Griffith, „spíš si myslím, že našli, co hledali. A pak už neměli další uplatnění pro tak velký stroj. Proč by jinak odešli a nechali ho být?"

„Máš pravdu," řekl Buckley. „Neměli pro něj uplatnění, protože už udělal všechno, co mohl. Opustil ho, protože nebyl dost velký, aby zvládl problém, který chtěli vyřešit."

„Dost velký!" vykřikl Scott. „Jak to? Vždyť mohli prostě přidat další vrstvu!"

Buckley zavrtěl hlavou. „Byl

tu limitující činitel. Když vystavíme ocel tlaku 50 000 liber na čtverec o straně jednoho palce, zborší se. Tenhle kov musí vydržet mnohem větší tlak, ale i on má svou hranici, za kterou se už nedá zaručit bezpečnost. Dvacet mil nad povrchem planety bylo této hranice dosaženo."

Griffith dlouze vydechl. „Pokračuj," řekl.

„U počítače hodně záleží na rozměru. Každá jednotka odpovídá jedné buňce v lidském mozku. Má omezenou funkci a kapacitu. A co jedna buňka udělá, musí dvě další zkontrolovat, aby nemohlo dojít k chybě."

„Opravdu," řekl Scott zamýšleně. „Možná, že narazili na problém, který byl příliš komplikovaný - ani tenhle obrovský stroj ho nestačil vyřešit."

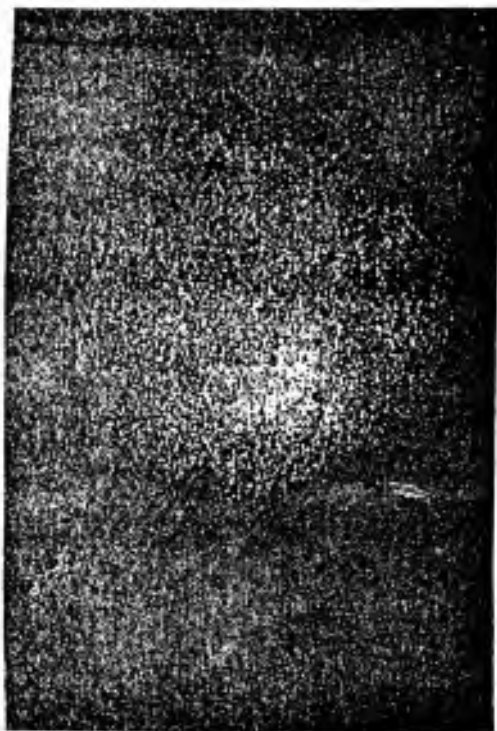
„A tak se vypravili ulovit si větší planetu," řekl Taylor, „aby si mohli postavit větší počítač."

„Dává to smysl," pokračoval Scott, „začali by znova, s poznatky, které získali tady. A s vylepšenými programy a technikou."

„A teď je řada na lidech," řekl King.

Lawrence se po něm ostře podíval. „To není náš problém, Kingu. My jsme vědci a udělali jsme svou práci. Budeme pokračovat zase jinde."

Zvedl ze země batoh a přehodil si ho přes rameno.

„Všichni připraveni k odchodu?“ zeptal se.

O deset mil výš se Taylor naklonil přes zábradlí rampy, aby se podíval na bludiště strojů pod sebou. Z jeho nedbale zaba-

leného batohu vyklouzla lžice a padala dolů. Dlouho poslouchali a sledovali v myšlenkách její pád. Dokonce i když všechno ztichlo, připadalo jim, že ji slyší.

Přeložila Veronika Hokeová